

Capcorral

la revista del Museu Comarcal de Cervera
Núm. 8 - ANY 2013

El Museu obre les portes al nostre pilot Marc Márquez i tota la seva afició

Les raons per presentar una exposició sobre el Marc a Cervera crec que són fàcilment imaginables: des de la projecció internacional del nostre pilot i, de retruc, la projecció que aquest proporciona a la nostra ciutat, fins als valors transmesos d'esforç i treball, competitivitat i èxit –en el millor dels seus sentits. A tot això, però, cal afegir el perquè d'una iniciativa com aquesta dins la sala d'exposicions del Museu. El nostre és un museu que es defineix com a museu de societat i, com a tal, és una institució oberta, dinàmica i, sobretot, una institució que es posa al servei de les demandes i interessos de la ciutadania a la qual es deu. Així doncs, no és estrany que acceptéssim, sense dubtar ni un instant, organitzar una exposició temporal sobre la trajectòria, potser curta per la seva joventut però meteòrica pels seus resultats, del Marc.

Des del Museu ens agrada acceptar nous reptes que ens situïn dins l'actualitat del lloc i del moment on ens inscrivim per així obrir les portes a un públic cada cop més ampli i divers, d'interessos variats i que esperem que atrets per aquesta mostra coneixerà la nostra ciutat i les nostres propostes culturals (i, també, lúdiques).

La proposta que avui fem sobre un esportista d'elit, referent per a molts sectors de la nostra societat, la presentem des d'un discurs rigorós, seriós, però també atractiu i directe.

L'exposició s'ha distribuït en tres espais diferenciats: l'espai box a l'inici, on els protagonistes són d'una banda, la moto Suter amb la qual el Marc es va proclamar campió del món de Moto2 del 2012. I de l'altra, equip tècnic que acompanya el pilot la feina del qual és fonamental per poder entendre el seu èxit.

Continua l'espai circuit, on trobareu el recorregut del circuit de Montmeló vinilat a terra que ens anirà dirigint pels diferents àmbits expositius: des dels inicis, amb la primera moto piwi, el debut al món de la velocitat, el seu pas per 125, amb una molt especial atenció al campionat de 2010 en què es proclama campió del món amb la seva derbi, al salt a Moto2 i la segona posició aconseguida l'any 2011, el seu triomf el 2012 i el pas final a Moto GP.

Completa l'exposició un darrer àmbit que s'ha pensat més en clau cerverina que no pas de Mundial, on es presenta el perfil més personal del Marc: la seva gent i la seva terra, però també els seus sentiments i sensacions viscudes.

Tot aquest discurs l'hem traçat a partir d'un disseny molt potent que combina una gran quantitat d'imatges (àlbums familiars i reportatges oficials) i documents de premsa, recursos gràfics vinculats amb la velocitat i el motor i, evidentment,

amb l'exposició d'una gran quantitat d'objectes originals: els trofeus, les motos més emblemàtiques, l'equipament utilitzat, etc. Tot un conjunt que ha estat possible aconseguir gràcies a l'amabilitat de la família del Marc que, en tot moment, va participar en el muntatge i desenvolupament d'aquesta exposició.

El Museu, doncs, no oblidarà el seu deure d'institució al servei del territori tal com demostra aquest nou projecte. Al mateix temps continua treballant per obrir, en breu, la nova exposició de referència on es tornaran a posar a l'abast de la ciutadania les col·leccions històriques del museu i sobre la qual esperem poder-vos informar ben aviat.

Carme Bergés Saura

Directora del Museu Comarcal de Cervera

sumari

02

L'EXPERT

Àngels Solé,
directora del CRBMC

04

NOTÍCIES DEL MUSEU

- L'Òpera "LA CANTERINA"
al Museu Comarcal de
Cervera

05

TRAJECTÒRIA

Exposicions, publicacions
i activitats del 2012

10

CONÈIXER LES COL·LECCIONS

Restauració/conservació
de mobles de la casa
Museu Duran i Sanpere

15

PATRIMONI RESCAT

Intervenció arqueològica al
castell de Concabella
(la Segarra). Excavació de la
torre nord oest del castell

18

LA PEÇA DEL MUSEU

El mascaró de la font
del pou de Sant Miquel

21

TAULER D'ANUNCIS

Exposicions en oferta
Oferta didàctica

• Edita Museu Comarcal de Cervera c. Major, 115 25200 Cervera
Tel. 973 533 917 a/e: revista@museudecervera.cat
www.museudecervera.cat

• Coordinació Carme Bergés Saura
• Correcció Servei Comarcal de Català de la Segarra
• Disseny i maquetació Anna Domenjó
• Fotografia Jordi Prat
• Imprimeix Minerva - Cervera
• Dip. Leg.: L-142-2006
ISSN: 2339-6512
• Tiratge 300 exemplars

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Publicat amb el suport de la Diputació de Lleida

Diputació de Lleida

l'expert

EL CENTRE DE RESTAURACIÓ DE BÉNS MOBLES DE CATALUNYA: UN CENTRE D'INNOVACIÓ I RECERCA

Àngels Solé,
directora del CRBMC

Des de la creació del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) l'any 1981 fins avui, i molt especialment des de la inauguració de les noves instal·lacions a Valldoreix, l'any 2003, el CRBMC s'ha consolidat com una institució de referència entre els professionals de la conservació i la restauració a Catalunya. Aposta per la interdisciplinarietat, el rigor i l'excel·lència i actua sota el principi rector de la mínima intervenció i el màxim respecte per la integritat de l'obra. D'acord amb això, el Centre ha treballat a consciència per aprofundir en el coneixement dels productes, materials i mètodes d'aplicació que s'empren en les intervencions, així com en els efectes que produeixen sobre les diferents matèries constitutives de les obres. L'aposta per materials més estables és, en definitiva, la millor garantia de perdurabilitat de les obres.

Des de l'any 2003, el Centre s'ha dotat d'equips tecnicocientífics adequats a les seves necessitats. La creació d'un laboratori d'anàlisis fisicoquímiques ha estat cabdal per poder fer una diagnosi acurada de l'obra que s'ha d'intervenir, i ha contribuït al desenvolupament de noves línies de recerca i innovació, que han permès l'aplicació de tècniques i metodologies de treball més actuals, basades en les investigacions de científics reconeguts internacionalment. La instal·lació de raigs X i, des de finals del 2010, d'una cambra d'anòxia, que permet la desinsectació de les peces són altres exemples importants a destacar.

Una de les innovacions més significatives ha estat l'aplicació, tant sobre tela com sobre fusta, del protocol de neteges de l'italià Paolo Cremonesi, que garanteix una mínima toxicitat per al restaurador i un control dels dissolvents, en

relació amb el risc potencial de degradació que, a llarg termini, poden comportar sobre les obres. Un altre aspecte innovador, d'acord amb els estudis de René de la Rie, ha estat l'aplicació de vernissos amb resines de baix pes molecular, més estables, durables en el temps i reversibles, que empren dissolvents menys tòxics, en comptes de les resines naturals o sintètiques tradicionals, que a la llarga són més inestables. Són especialment interessants les intervencions de les pintures de la confraria dels Dolors, de Girona, de Marià Colomer, de finals del segle XVIII, o les pintures procedents del convent de Sant Bartomeu d'Inca (Mallorca), dels Llopis.

Dins de l'especialitat d'escultura i pintura sobre fusta, una altra línia evolutiva, pròpia i innovadora, la trobem clarament marcada en la nova modalitat de muntatges de retaules, amb estructures modulars fetes a base de perfils d'alumini anoditzat i de perfils d'acer inoxidable, segons el cas i el tipus de retable. Es parteix d'una premissa inicial: tots els processos s'han de regir per les normes més actuals de la conservació i la restauració, entre les quals cal destacar la reversibilitat i l'estabilitat dels materials utilitzats.

Entre els estudis fets des del Centre, en aquesta especialitat, destaca l'estudi que s'està fent sobre el comportament de les propietats físiques i mecàniques de les fustes debilitades per l'atac d'insectes xilòfags, que s'han tractat i consolidat amb les resines sintètiques habituals.

Durant aquests anys, la pintura mural, entesa com una obra d'art o element artístic independent, ha evolucionat cap al concepte de pintura mural com a part integrant d'un conjunt arquitectònic. La seva conservació, per tant, ha d'anar estretament lligada a la de l'edifici, de manera que es potencii la importància de la conservació preventiva des d'una perspectiva integral, de continent i contingut. En aquesta especialitat, des de la seva creació, el Centre ha dut a terme intervencions importants, iniciades amb el descobriment i restauració, l'any 1982, de les pintures romàniques de Sant Tomàs de Fluvià, i la restauració de les pintures barroques d'"El Vigatà", al Gran Saló del Palau Moja, de Barcelona, fins a les pintures romàniques de Sant Vicenç d'Estamariu o Baiasca i les renaixentistes de Santa Maria d'Arties, l'any 2007. Tot i ser hereus dels tallers de l'antic Museu d'Art de Catalunya, d'influència ita-

liana, el Centre ha adoptat una filosofia de conservació que és comuna actualment a la majoria dels països europeus, i que es fonamenta en el manteniment de les pintures en el seu lloc original i en la recuperació de totes les restes murals susceptibles de ser testimoni d'un passat. L'especialització i l'ampli ventall de treballs que s'han dut a terme han permès la realització de noves tècniques d'estudi i anàlisi de les pintures murals i la consegüent formació de professionals especialitzats en aquesta matèria.

Dins de l'especialitat d'arqueologia i etnologia, durant aquests anys el Centre ha continuat intervenint en les peces singulars provinents d'excavacions. Són béns culturals importants per a l'estudi de la zona d'on provenen i de la seva àrea d'influència. Entre les peces més destacades, hi ha la restauració de tres menhirs del Vallès Oriental, l'aixovar ceràmic d'un hipogeu del 2.500 aC, les llànties d'oli de vidre bufat de Sant Quirze de Pedret, d'època medieval, o la màscara de ceràmica d'època ibèrica de la Casa-Museu Àngel Guimerà, del Vendrell. Durant aquests anys, el Centre ha iniciat els treballs de conservació i restauració de les col·leccions dels museus d'etnologia de Catalunya. Aprofitant totes les especialitats de què disposa el

CRBMC, les intervencions s'han fet amb un caràcter plenament interdisciplinari, i s'ha actuat sobre una múltiple varietat de materials i diversitat d'objectes. Destaquen les actuacions en les col·leccions del Museu de Ripoll, inaugurat el 26 de març de 2011, així com la restauració de la mòmia peruana del Museu Darder, de Banyoles. Entre les peces d'orfebreria més significatives que s'han restaurat aquests anys hi ha el Bust de Sant Valeri, del segle XVII, del Museu de Lleida, i la creu processional de la canònica de Santa Maria de Vilabertran, del segle XIV.

Totes les actuacions tenen una característica que cal destacar: la metodologia de treball emprada, que es fonamenta essencialment en el fet de partir d'un estudi previ -detallat i exhaustiu- de les obres, abans de la intervenció. Aquest estudi, fruit de la col·laboració entre diverses disciplines —historiador de l'art, químic, radiòleg, fotògraf, conservador-restaurador i, si escau, altres professionals- ens permet conèixer millor les obres i triar la proposta de conservació-restauració més adequada, ja que els treballs s'inicien amb el coneixement profund i científic dels materials constitutius de l'obra i del seu estat de conservació.

notícies del museu

L'Òpera "LA CANTERINA" al Museu Comarcal de Cervera

Maig i setembre de 2012

El Museu Comarcal de Cervera va celebrar el Dia internacional dels Museus amb una iniciativa nova i original: la representació de l'òpera bufa "La Canterina", de FJ Haydn, a càrrec d'alumnes del Conservatori Professional de Música, a la Casa Museu Duran i Sanpere.

El projecte naixia amb la voluntat de reviuir l'esperit d'una època històrica a partir de la interpretació musical dins un marc arquitectònic adient com és els espais nobles de la Casa Museu. En definitiva, amb acció que permet conèixer la Casa Museu des d'una altra perspectiva i atansar-nos a nous públics amb una activitat diferent.

La iniciativa va tenir una gran acollida de públic, ja que en dos dies es van exhaurir totes les localitats disponibles, cosa que va fer que es repetís durant la setmana cultural de Cervera, la lagoge, i la Festa Major del Sant Crist.

L'obra anava a càrrec de joves alumnes de cant del Conservatori Professional de Cervera, dins l'assignatura "Escena i interpretació". En total, es van

dur a terme sis sessions de nit obertes al públic en general i una sessió matinal el divendres pels estudiants de Secundària de Cervera.

trajectòria

Exposicions

● Petjades per tot un continent

Reportatge fotogràfic realitzat per Carme Bonet i Trilla

Del 23 de desembre al 6 de febrer de 2012

Museu Comarcal de Cervera

Després d'haver viatjat 63 vegades a Amèrica i haver estat a 25 països l'autora ha fet un recull de material per tal de muntar aquesta exposició que, amb el nom de Petjades per tot un continent, vol donar a conèixer tot un conjunt d'imatges que donen una gran quantitat d'informació d'espais, costums, paisatges, fets històrics... d'aquests grans territoris formats per Amèrica del Nord, Central i del Sud així com també dels cinc països més grans situats en illes banyades pel mar Carib.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 710

● Camp a través

Del 24 de febrer a l'1 de maig de 2012
Museu Comarcal de Cervera

És comú sentir el vertigen del temps quan veiem que les persones es fan grans i les històries contades mil cops desapareixeran amb ells. Què fem? Quin es el nostre rol com a hereus d'aquestes narracions? Molts de nosaltres, empesos per la urgència i sense pertànyer al camp dels professionals de la gestió de la Història, decidim trobar algun mitjà per encapsular aquestes transmissions. Mitologies de fogons i sobretaules. Vídeo, fotografies, text, enregistraments sonors...

L'exposició parteix de la experiència de l'autora, Ona Bros. Una instal·lació que encapsula el traspàs subjectiu, d'una història entre l'àvia i ella: la fugida a peu, cap a França l'any 39, davant la imminent victòria dels feixistes.

Arran d'aquesta obra l'exposició es convertirà en una estació de recollida de dades entorn la pregunta: quines pràctiques i estratègies utilitzem per a l'autoedició de memòria oral en l'àmbit domèstic?

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 513

● El bosc al museu

Olga Cortadelles i José Maria Fernández-Aliseda
Del 31 de març al 20 de maig de 2012
Museu Comarcal de Cervera

Un any més, el Museu de Cervera ha col·laborat amb la jornada Un Dia de conte amb el muntatge de l'exposició El bosc al museu i el treball didàctic vinculat a ella.

En aquesta mostra, José Maria Fernández-Aliseda transforma la fusta en petites joies plenes de vida. Els boscos del seu imaginari són una mena de diàleg amb la natura, un xiuxiueig de formes que ens parlen de la senzillesa de la vida en plenitud de formes simples i simètriques. Partint de l'equilibri i mesura d'aquest treball, Olga Cortadelles s'hi inspira i fa esclatar, en el seus estampats, la calidesa dels colors que ens transporten a paisatges idealitzats, colors d'estiu tardorenc, d'una primavera lluminosa i radiant, peces úniques sobre tela que continuen sobre la mateixa línia de placidesa i harmonia del seu company d'exposició.

Ambdós treballs ens parlen d'elements vius, amb una història i un pas-sat fets d'energies retrobades, que obtenen la idea d'elements en contínua transformació a partir del diàleg amb l'entorn i els que ens envolten.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 640

● Museu del Blat i la Pagesia. Una història de trasllats

Fira de Sant Isidre. 19 i 20 Maig 2012
Universitat de Cervera

Dins la celebració de la 68a Fira de Sant Isidre i per tal d'explicar el tancament provisional del Museu del Blat i la Pagesia, el Museu Comarcal de Cervera va realitzar aquesta exposició per explicar la trajectòria i les diferents seus que ha ocupat el Museu del Blat i la Pagesia, al llarg de la seva història.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 3000

● **Exposició 93 Marc Márquez. Espai expositiu**

*Exposició de llarga durada
Museu Comarcal de Cervera*

L'exposició s'ha distribuït en tres espais diferenciats: l'espai box a l'inici, on els protagonistes són d'una banda, la moto Suter amb la qual Marc Márquez es va proclamar campió del món de Moto2 l'any passat; i de l'altra, l'actual equip tècnic de Catalunya Caixa Repsol. L'espai circuit, on trobareu un recorregut des dels inicis, amb la seva moto piwi, al seu debut i meteòric desenvolupament a Moto GP. Finalment, un darrer àmbit més personal, on es presenta un Marc més íntim que parla de la seva gent i la seva terra, dels seus sentiments i de les seves sensacions viscudes.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 1843

● **I concurs internacional d'humor gràfic "Bruixes i bruixots"**

*Del 23 d'agost al 25 de novembre de 2012
Museu Comarcal de Cervera*

Amb motiu del I concurs internacional d'humor gràfic "Bruixes i bruixots", organitzat per la Paeria de Cervera, el Museu Comarcal de Cervera i l'associació cultural Humoràlia, s'ha realitzat una exposició amb les 50 millors obres humor gràfic presentades, entre aquestes la del guanyador, el dibuixant gallec José Domingo Domínguez.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 767

● **En procés: recuperació de la Passió medieval de Cervera**

*Del 14 de desembre de 2012 al 10 de febrer de 2013
Museu Comarcal de Cervera*

El Museu Comarcal de Cervera, juntament amb L'associació la Passió Medieval de Cervera, van organitzar l'exposició "En procés: recuperació de la Passió medieval de Cervera", que ens mostra el treball de recerca al voltant de la recuperació dels elements escenogràfics de la Passió medieval.

Aquesta exposició viva és un punt intermedi en l'evolució del propi projecte que s'està duent a terme i que es nodrirà també de les aportacions dels ponents de la Jornada de Revivir el Patrimoni d'enguany.

A través de les pissarres de treball i del material exposat es confeccionarà un llibre de ruta amb tota la informació recollida que definirà la recerca documental i l'estudi antropològic i tècnic de la indumentària de l'època.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 197

Publicacions pròpies

● **Revista Capcorral, núm. 7**

Edició de la revista anual Capcorral, on es mostren totes les activitats que el Museu ha dut a terme durant el 2011, així com l'oferta expositiva i didàctica. La revista també aborda l'anàlisi dels projectes de recerca realitzats, l'estudi d'una peça del museu, i l'anàlisi d'una restauració o recuperació patrimonial emblemàtica. El dossier central de la revista inclou les actes de la jornada Revivir el patrimoni de l'any anterior. En aquesta ocasió, la jornada dedicada a la celebració del 600 aniversari de les primeres Ordinacions del Corpus i del fet diabler a Cervera.

Jornades i congressos

● JORNADA CIUTAT I PATRIMONI.

La gestió de les ciutats monumentals

13 i 14 d'abril de 2012. Uned Cervera, amb la col·laboració del Museu Comarcal de Cervera

La jornada s'emmarca dins el complex discurs sobre la patrimonialització de la cultura, la natura i la ciutat entesos com a unitats interrelacionades i connectades que només el seu tractament global pot ajudar a aconseguir un creixement sostenible adaptat a les noves necessitats econòmiques, socials i culturals.

En aquest context, la ciutat de Cervera pren una especial rellevància, ja que es tracta d'una ciutat monumental que ha de treballar per a la creació d'un discurs patrimonial que tingui en compte polítiques de creixement urbanístic i econòmic, la projecció interna i externa de la ciutat i la valorització dels seus elements patrimonials i del seu conjunt.

Així doncs, la voluntat d'aquestes jornades va ser crear un debat sobre els reptes i les dificultats que planteja la gestió de les ciutats monumentals i, alhora, adaptar aquest debat al desenvolupament de polítiques patrimonials concretes.

● IV JORNADES DE MUSEOLOGIA A LES TERRES DE LLEIDA

Museus en xarxa: un nou model de gestió territorial?

3 i 4 de maig de 2012. Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran-Institut d'Estudis Ilerdencs

Davant del nou escenari que s'està definint en aquests darrers anys en tots els sectors econòmics, tant públics com privats, sembla que és evident que molts models de gestió utilitzats fins ara s'estan posant en dubte. Aquest procés també afecta, i molt directament, el món dels museus i el de la gestió del patrimoni cultural.

El treball en xarxa, compartint recursos i inversions en un mateix àmbit o territori, sembla que s'està convertint en una de les opcions més clares per tal de redefinir i buscar noves alternatives més sostenibles, pel que fa al manteniment d'infraestructures i l'activació de noves polítiques culturals en el nostre país.

Durant dos dies diferents especialistes en la matèria ens van explicar les diverses experiències d'arreu del país que ja estan funcionant, amb la finalitat de discutir-les, evaluar-les i analitzar-les col·lectivament, tot amb l'objectiu final de millorar la gestió i la sostenibilitat dels museus i equipaments culturals del nostre país.

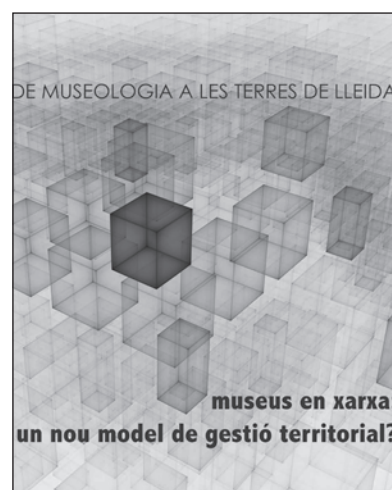
El Museu Comarcal de Cervera, com a membre de la Xarxa de Museus de Lleida i Aran, hi va participar amb la coordinació, conjuntament amb l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, el Museu de la Noguera i el Museu Comarcal de l'Urgell.

● I CURS D'ESTIU

Els Museus i el Patrimoni en el territori "Rendibilitats i complicitat". Universitat de Lleida - Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran

10 i 11 de juliol de 2013

Amb aquest curs, la Universitat de Lleida obre un àmbit de treball específic entre els professionals dels museus, de la Universitat i del patrimoni relacionat amb els museus de territori i societat, en l'àmbit català, espanyol

i europeu. Els objectius del curs són: ajudar a millorar l'eficàcia dels equipaments patrimonials del nostre país mitjançant la incorporació de nous plantejaments professionals (teòrics i pràctics) que permetin adaptar-los a les noves necessitats i oportunitats dels temps actuals; ajudar a redefinir les funcions i usos dels museus mitjançant el coneixement de les noves tendències que estan sorgint a Europa i a altres llocs del món, i crear un lloc estable de trobada anual per fer arribar aquestes noves tendències als professionals del nostre país; reforçar el treball en xarxa com una estratègia de futur en el món del patrimoni; proporcionar formació a tècnics, professionals i persones directament o indirecta implicades, o simplement interessades, en la gestió dels museus i el patrimoni cultural; i, atès que no hi ha oferta sobre aquesta qüestió, esdevenir un curs de referència sobre Museus de societat en el panorama de la formació universitària continuada.

● JORNADA CULTURA VIVA

Presentació de la recerca etnològica a les comarques de Lleida i del Pirineu

19 d'octubre de 2012. Museu Comarcal de l'Urgell-Museu Comarcal de Cervera-Ecomuseu de les Valls d'Àneu

Coorganització de la jornada conjuntament amb el Museu Comarcal de l'Urgell-Tàrraga i l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu. La jornada s'emmarca dins un programa conjunt d'abast nacional, coordinat des de l'Observatori per a la Recerca Etnològica de Catalunya.

En aquesta ocasió, el Museu Comarcal de Cervera hi va participar amb la presentació de l'inventari i documentació de les col·leccions de la Casa Museu Duran i Sanpere, a càrrec de Mònica Piera.

● VII JORNADA REVIURE EL PATRIMONI

Recreacions del passat per mitjà de la festa. La recuperació de la Passió medieval de Cervera

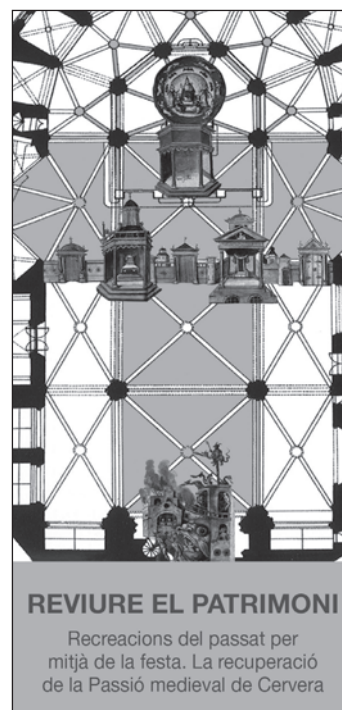
14 de desembre de 2012.
Museu Comarcal de Cervera

Una nova edició de la jornada Reviure el patrimoni dedicada, en aquesta ocasió, a un projecte local sobre el qual s'està treballant: la Passió medieval de Cervera, que té, però, una dimensió més àmplia a la purament territorial. Aquest projecte ens ha de permetre recuperar una celebració a partir de l'estudi i anàlisi de la documentació existent i, alhora, convertir aquesta iniciativa en un recurs patrimonial d'activació cultural, turística i econòmica. Aquesta jornada tenia per objectiu apropar-nos a aspectes tècnics: com afrontar la recuperació d'escenografies, vestuaris, posada en escena, l'espai de l'actor i de l'espectador, etc... a partir d'altres projectes de característiques similars, i debatre també aspectes més conceptuals que tenen a veure amb la necessitat de recrear el nostre passat a partir, en aquest cas, de la festa i amb com abordar aquesta pretensió i com la presentem al públic aconseguint un delicat equilibri entre la rigorositat històrica i les demandes actuals de temps narratiu i sentit de l'espectacle.

En aquesta ocasió, la jornada van ser inaugurada per Lluís Puig, director de la Direcció General del Patrimoni Cultural i Tradicional.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 55

Tallers didàctics

● **Projecte Viure de Pagès. L'hora del batre**

20 d'abril de 2012

Escola les Savines

El taller pedagògic Viure de Pagès a través d'objectes del Museu del Blat i la Pagesia i de la narració oral de contes i llegendes pretén:

- Transmetre els testimonis materials i immaterials del Museu del Blat i de la Pagesia a alumnes d'instituts i escoles, així com a públic general, de l'àmbit territorial de la Segarra i del territori lleidatà.

- Apropar al públic estris i tècniques relacionades amb el món de la pagesia, amb l'ajuda de dos pagesos de la comarca que expliquen com s'utilitzaven.

- Retornar als objectes materials del Museu, el component oral al qual sempre han estat lligats (rondalles, cançons, vivències en primera persona de la pagesia), gràcies a l'ajuda de dos narradors.

En aquesta ocasió la narradora i l'Antònia i el Ramon, pagesos de la comarca, es van traslladar a l'Escola de les Savines de Cervera.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número alumnes: 50

● **Taller Fem un retaule**

23 i 24 de febrer de 2012

IES la Segarra

El taller plàstic "Fem un retaule" està adreçat a grups escolars de primària i el seu objectiu és apropar-nos a l'art i al món medieval tot analitzant un dels suports que més difusió va tenir al llarg de l'època del gòtic: el retaule.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número alumnes: 26

Altres activitats

● **Presentació del llibre Memòria Llibertària. 100 anys de moviment llibertari a Ponent**

21 de gener de 2012

Museu Comarcal de Cervera

Organitza: Museu Comarcal de Cervera, Centre Obrer i CGT

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número participants: 32

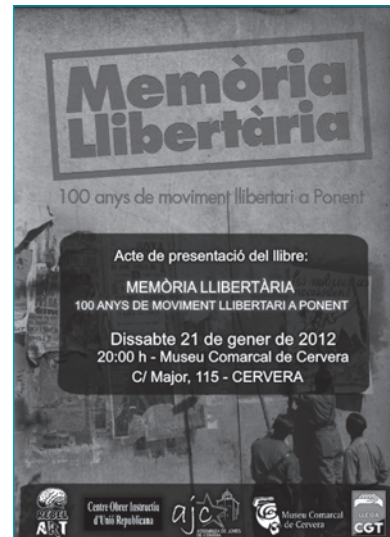
● **Col·laboracions amb l'associació de cultura popular Seny Major**

- Projecte de recerca per a la recuperació de l'àliga de Cervera: anàlisis pictòriques i radiografies del cap de l'àliga conservat al Museu.

- Conveni per a la cessió de les trampes i les timbales per formar part del seguici:

- Trampes: Completes del Santíssim Misteri (5 de febrer)

- Timbales: seguici de diumenge de Corpus (10 de juny) i diumenge de la Festa Major del Sant Crist -anada a ofici i seguici- (23 de setembre)

conèixer les col·leccions

Restauració/conservació de mobles de la casa Museu Duran i Sanpere

Ramon Pijuan Regidor. conservador-restaurador d'Art

L'any 2011 es va poder realitzar una campanya de sis mesos (març a setembre) que tenia per objectiu la neteja i restauració d'una sèrie de mobles i objectes decoratius exposats a la Casa Museu.

El projecte consistia en fer un seguiment de tots els objectes de la casa establint prioritats en les tasques de conservació/restauració d'aquelles peces que, pel seu estat de conservació o exposició, necessitaven algun tipus d'intervenció.

Amb un marge de temps curt calia una organització de treball amb el màxim d'objectius. Malauradament no tot el que necessitava ser intervingut podia ser tractat.

El ventall de mobiliari, obres d'art, decoracions, vaixelles, teixits, i material d'arxiu i domèstic que ofereix la Casa Museu és prou ampli en tipologies, qualitats i cronologies. Uns objectes que mostren els temps d'esplendor de la casa, d'acord amb la forma de vida d'una societat burgesa que administrava el seu temps al voltant de les estances públiques i de rebre enfront les privades i d'ús més domèstic. Totes elles enriquides, a més a més, amb objectes provinents de la primera meitat del segle XIX i alguns exemples del segle XVIII, fruit dels llegats hereditaris i dins la línia de preservació dels béns mobles familiars que han perllongat la seva existència adaptant-se a noves generacions.

Procès
Núm inv. 566 Bressol.

Final

Inici
Núm inv. 317 Escaparata

Final

Deetall procès

Final procès

En el cas de la Casa Museu, i per qüestions familiars, a partir de 1914 les estances públiques i de rebre deixaran d'utilitzar-se habitualment. El pas d'una Guerra Civil, a més, comportarà un canvi d'hàbits dins aquestes grans cases traduït en una reducció d'espais i personal domèstic.

A mitjans del segle XX la casa tindrà un ús estacional al transformar-se en segona residència i la utilització de la zona privada i d'ús comú es perllongarà fins el tercer quart del segle XX comportant una modificació dels usos i modernització dels objectes segons la nova forma de vida imperant.

Ens trobàvem, doncs, davant tres grans conjunts d'objectes amb una vida d'ús diferent: un primer d'uns 28 anys de caràcter més cerimoniós, decorat i pesant coincidint amb la construcció de la casa i usat fins el 1915; un altre conjunt configurat pels objectes anteriors a 1887 i amb una vida d'ús més àmplia però indefinida; i un altre, més eclèctic, funcional, renovat i lleuger, que s'utilitzarà durant bona part del segle XX.

Aquesta classificació és important per poder entendre i determinar aquells objectes que conserven uns acabats originals enriquits amb la pàtina del temps, d'aquells que per la seva llarga utilització i desgast han estat més manipulats, reparats i desvirtuats de l'aparença original.

Un altre factor a tenir en compte és el manteniment habitual de la Casa Museu, completament òptim en quant a la eliminació de la pols superficial i

les eventuals intervencions de desinsectació per tal d'eliminar els xilòfags i d'altres organismes vius.

Entès l'estat de la Casa Museu i els objectes que s'hi conserven, es va determinar dur a terme tres tipus d'intervencions:

- Restauració completa de: el bressol, les dues escaparates, l'escultura de sant Lluís Gonzaga, el quadre de pintura a l'oli Lluís Rigalt i Farriols i la reproducció impresa i emmarcada d'un paisatge anònim.

- Intervencions d'urgència:

- Fixació dels fragments descohesionats de les motlures de tots els mobles i marcs de la casa.

- Fixació puntual dels papers pintats, adequada col.locació dels cortinatges i seguiment del comportament d'esquerdes estructurals.

- Fixació de tres objectes de ceràmica fragmentats.

- Recuperació de 4 mobles d'ús higiènic conservats a les golfes de la casa.

Inici
Núm inv. 310 Escaparata

Final

Procès

Procès

Detall procès neteja

Núm inv. 311 St. Lluís Gonzaga

- Intervencions de conservació preventiva:

- Enretirat del vidre de 5 quadres de pintura a l'oli.

- Desmuntatge, enretirat dels suports deteriorats i nou muntatge amb material neutre i inoxidable de 7 dibuixos, aquarel·les i gravats amb suport de paper.

Desenvolupament de les diferents tasques de restauració:

- Mobles com el bressol (núm inv.

566), molt afectat pels atacs de xilòfags, havia minvat la seva resistència i el trobarem desmuntat per la impossibilitat d'aguantar el seu propi pes, agreujat pel fet que havia patit reparacions no adequades. El suport va ser degudament consolidat per a poder tornar a ser exposat.

Les escaparates (núm inv. 310 i 317) presentaven un color fosc i uniforme provocat per intervencions antigues i acumulació de pols i greixos incrustats

que, un cop realitzada la restauració, han recuperat el joc de cromatismes de la fusta típics del segle XVIII.

Una de les escaparates aixopluga la figura de sant Lluís Gonzaga (núm inv. 311) entre les robes del qual, va aparèixer un paper manuscrit a l'espera de ser estudiat.

Alguns quadres a l'oli, com el paisatge de Lluís Rigalt i Farriols (1814-1894) (núm inv. 298) va ser intervingut per uns estrips al suport i una acumu-

lació de pols adherida que limitava la seva correcta visualització. Es va realitzar, també, examen de llum ultraviolada per a estudiar les diverses inscripcions que apareixien al seu revers i que han contribuït al seu estudi.

El quadre de la reproducció impresa sobre paper d'un paisatge (núm inv. 449), amb un valor merament decoratiu, patia uns estrips al suport que dificultava la seva visualització i empobria el conjunt de la sala on estava exposat.

Els efectes d'envelliment dels propis materials era evident a les sales menys usades amb el mobiliari més ostentós i decorat. Les motllures dels marcs daurats i dels mobles patien descohesions puntuals, afortunadament recollides pel servei de manteniment, però, calia tornar a fixar els petits fragments al seu lloc d'origen.

Els papers pintats presentaven un seguit de descohesions i estrips que calia eliminar per tal d'aturar el procés d'envelliment.

Els objectes decoratius penjats damunt els murs del passadís i menjador d'hivern presentaven uns sistemes d'emmarcament amb materials inestables que afectaven el suport en paper de les obres que contenien. Les tasques realitzades van ser el desmuntatge d'aquests emmarcats, la localització i documentació de les inscripcions ocultes i la supressió dels reversos deteriorats per suports neutres amb la substitució dels claus de ferro per un sistema de subjecció inoxidable.

Bona part de les pintures a l'oli sobre tela i fusta estaven exposades amb vidre, un sistema d'exposició bastant generalitzat en obra petita a mitjans del segle XX. Els actuals estudis de conservació del material d'aquest tipus d'obra recomanen retirar aquests vidres per evitar condensacions d'humitat properes a la pintura, afavorir-ne la ventilació i la correcta visualització de l'obra.

Les golfes de la casa museu conserven el caràcter tradicional d'espai que servia per emmagatzemar i oblidar

aquells objectes que al llarg de la vida domèstica deixaven de tenir un ús, amb un tarannà de no fer-los desaparèixer. Durant aquesta campanya, va sorgir la possibilitat de poder visitar i endreçar i es van poder localitzar, entre d'altres objectes, les restes dels rotllos dels papers pintats que decoren la casa, diverses làmpades anteriors al sistema l'elèctric i mobiliari higiènic anterior a l'ús de l'aigua corrent domèstica.

D'aquest espai es va determinar recuperar quatre objectes d'ús higiènic especialment important perquè cobrien un buit existent a la Casa Museu. Es tracta d'un senzill donpedro, d'un bidet portàtil francès i d'una cadira i tamboret vàter d'estil Thonet. Enretirats de les golfes, actualment estan en procés de restauració i estudi.

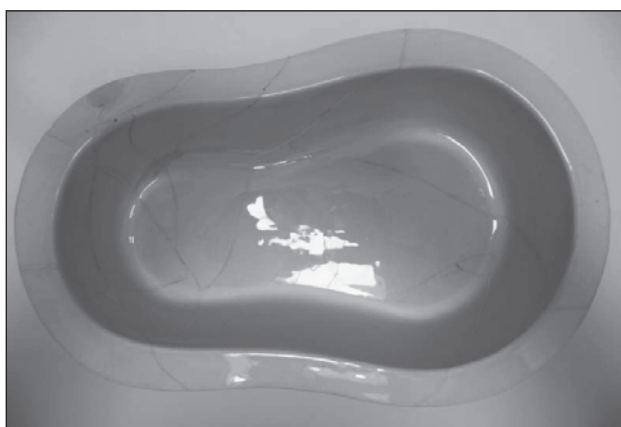
De tots els objectes que han estat intervinguts durant aquesta campanya s'ha fet el corresponent informe escrit i fotogràfic que detalla tot el procés.

Inici

Inici

*Procès
Bidet francès*

patrimoni rescat

Intervenció arqueològica al castell de concabella (la Segarra).

Excavació de la torre nord oest del castell

Anna Camats Malet. Arqueòloga

La intervenció duta a terme durant els mesos d'abril i maig de 2011 a la torre nord-est del Castell de Concabella ha permès documentar, d'una banda, l'estructura original de la torre, amb la localització d'un total de 7 espitlleres, 6 de les quals es troben en molt bon estat de conservació; i d'altra banda, les diferents fases d'ocupació de la planta baixa de la torre, que explicarem amb detall posteriorment.

Una de les informacions més rellevants que ha aportat l'excavació és la confirmació de la hipòtesi que ens trobem davant la torre primigènia del castell, la qual en un primer moment va funcionar isolada, com a únic element

de defensa. Aquesta constatació s'ha pogut fer gràcies a la troballa d'una espitllera al mur est de la torre, escapçada per l'actual accés que comunica amb el castell.

A continuació es detallen les diferents fases d'ocupació documentades:

1. En un primer moment l'accés a la torre no era a la planta baixa, sinó a un nivell més alt, segurament a l'alçada del segon pis, on hi ha una obertura rectangular, posteriorment reformada a mode de gran finestral. Des d'aquesta entrada s'accediria al pis superior mitjançant una escala de pedra, l'arrencament de la qual es conserva al mur oest de la torre. No s'han trobat evidències fisi-

ques que ens indiquin com s'accedia a la planta baixa, per la qual cosa cal suposar que es baixava mitjançant una escala de fusta o d'algun material perible que no s'ha conservat.

En aquest moment inicial la planta baixa es distribuïa en dos nivells:

- el nivell superior, a l'est de la torre, disposava d'un paviment enllosat des del qual s'accedia a les espitlleres 1, 2, 3 i 7.

- el nivell inferior, que ocupa el terç oest de la torre, amb un nivell d'ús de terra premsada i des del qual s'accedia a les espitlleres 4, 5 i 6.

Pel que fa a l'accés a les espitlleres, cal dir que la base de les espitlleres 3 i 7

Façana oest del castell i torre

es troba a la mateixa cota del paviment, mentre que l'espitllera 1 es troba a 0'8 metres d'alçada respecte l'enllosat, i potser requeria algun tipus d'escala que no s'ha conservat.

En el cas de l'espitllera 2 és diferent, ja que és impossible accedir-hi des del nivell de paviment, d'una banda perquè es troba a la cara est de la torre (on no arriba l'enllosat) i d'altra banda, perquè està a una cota superior. Per tal d'accedir-hi, doncs, s'ha documentat una estructura formada per tres pedres disposades de manera ordenada a l'espai que queda entre l'enllosat i el mur oest de la torre, davant aquesta espitllera. La funció d'aquesta estructura seria la de suportar algun tipus d'escala o rampa que permetria arribar-hi sense dificultats.

Al nivell inferior l'accés a les espitlleres 4, 5 i 6 es feia a peu pla, ja que el nivell d'ús es troba a la mateixa cota que la base de les espitlleres.

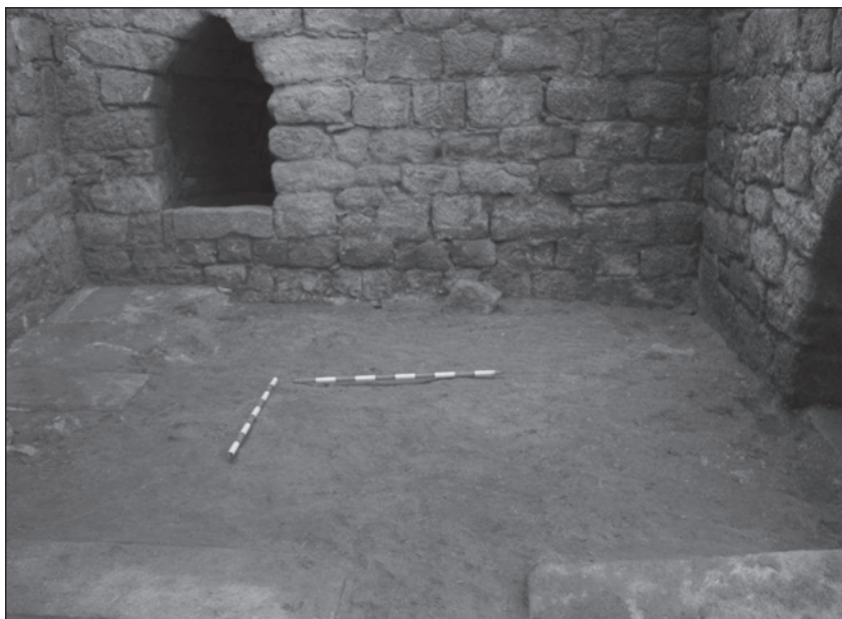
2. La segona fase està associada a la construcció del castell-palau que coneixem actualment. És en aquest moment, a inicis-mitjan s. XVII, quan es duen a terme una sèrie de reformes a la torre:

- es practica una obertura al mur est de la torre, s'escapça l'espitllera 7, per tal d'obrir un accés directe amb el castell.

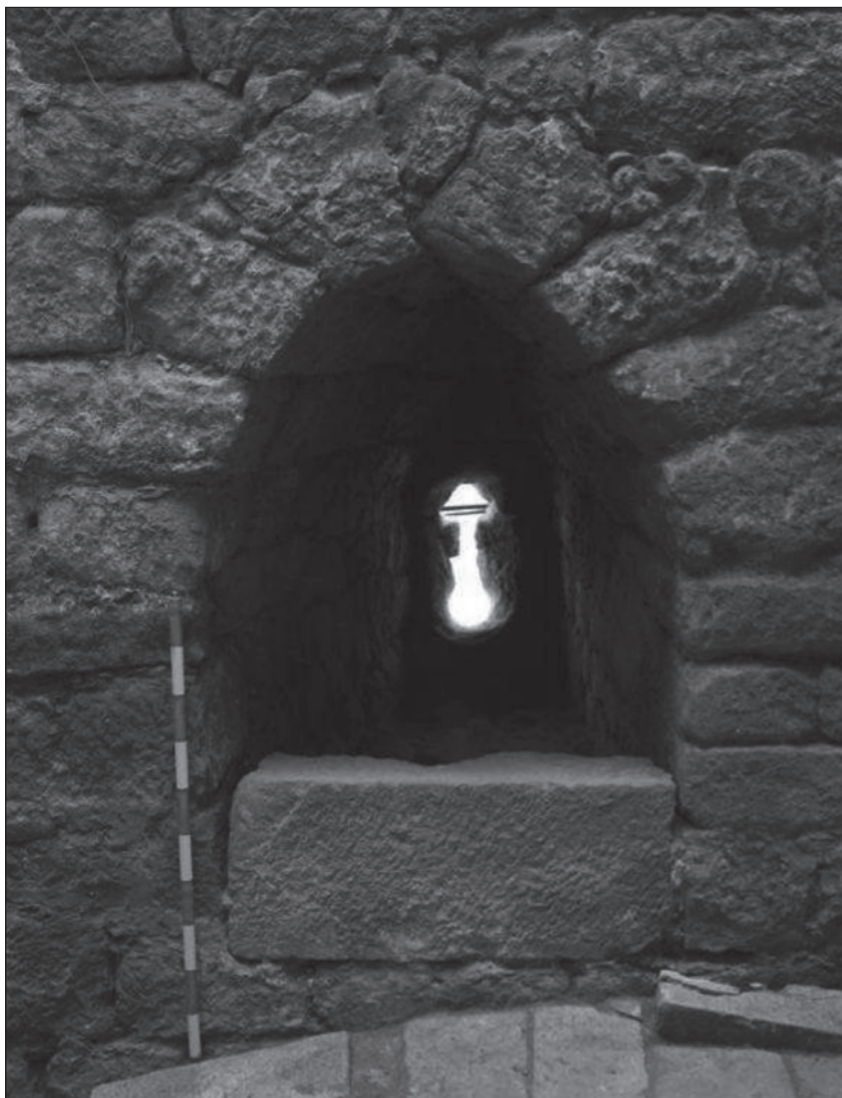
- es decideix anul·lar el nivell inferior de la planta baixa, segurament a causa d'esllavissaments procedents del nivell superior, ja que l'enllosat no té cap element de contenció i l'estrat que el sustenta no sembla prou sòlid per mantenir-lo estable. D'aquesta manera, es rebleix de terra i pedres el buit del nivell inferior i l'interior de les espitlleres, i se'n tapia l'accés amb carreus de grans dimensions.

- es construeix un nou enllosat a sobre del que hi havia. No sabem si ocupava tota la superfície transitable ja que només s'ha conservat a les bandes est i sud de la torre; però en tot cas es regularitza el nivell d'ús a una mateixa cota. Per evitar noves esllavissades es construeixen dos murs sobre l'antic enllosat, d'uns 40 cm. d'alçada, que estabilitzen el nou paviment, amb el qual el nivell d'ús també queda a una cota més alta.

- pel que fa a les espitlleres que queden en ús (1, 2 i 3), també, es duen a terme algunes reformes. Davant l'espitllera 1 es col·loca una llosa a mode d'esglaó

UE 4

UES 9 i 10

UES 7 / 13

per facilitar-ne l'accés, ja que es troba a una cota més alta que el paviment. També es col·loquen dos carreus a l'entrada de les espitlleres 1 i 3 respectivament, en el cas de l'espitllera 3 per evitar que hi entri terra, ja que la base es troba a una cota inferior respecte el nivell d'ús construït.

3. Finalment, cal fer menció a l'abandonament de la torre. Gràcies a la documentació escrita sabem que l'ocupació del castell es manté fins al s. XIX, quan passa a mans dels veïns del poble i de l'Ajuntament. És a partir d'aquest moment que es destinaran les estances del castell a diversos usos

municipals, entre els quals l'ús de l'ala nord del castell per a estabular bestiar, fet que queda constatat per la presència de nombrosos exemplars d'òvids trobats a l'estrat de runa superficial. També sabem, segons fons orals, que durant l'ocupació del camp de treball l'any 1938 s'enderrocà la part superior de la torre, i s'abocà els carreus dels murs a l'interior d'aquesta.

Durant les reformes dutes a terme al llarg del s. XX es destruï la cantonada SE de la torre per tal que la sala central des castell (adossada a la torre) tingués unes proporcions determinades. Fruit d'aquesta reforma és l'estructura que

sobresurt en forma d'angle, i que correspon a la cantonada d'aquesta sala central.

A mode de conclusió, caldria tenir en compte algunes consideracions respecte a l'estructura de la torre i la seva cronologia. Com hem dit anteriorment, es tracta d'una construcció de grans dimensions que, en origen, funcionà com a torre de defensa isolada. Les espitlleres estan planificades i obertes en el mateix moment de construcció de la torre, tant pel que fa a la mateixa finestra com a l'obertura externa, que sembla adoptar la morfologia de tronera o arqueres cruciformes des d'un primer moment.

UE 14

Estat final de l'excavació

El fet que algunes de les obertures s'ubiquin a la planta baixa correspon, com veurem, a motius tècnics de defensa. En efecte, quan els murs eren molt gruixuts, les estretes espitlleres que donaven a l'exterior implicaven obertures a l'interior que podien tenir amplades i alçades grans. Això era problemàtic ja que els sapadors atacants podien obrir bretxa en aquests sectors amb força facilitat si aconseguien accedir als murs. A causa d'aquest perill, les espitlleres com a tal van començar a desaparèixer a partir del s. XV i van ser substituïdes per arqueres cruciformes o troneres amb molta menys obertura interior i situades a la base dels murs

a fi de realitzar un tir horitzontal directe contra els atacants. Amb aquesta solució, els murs no quedaven afeblits per les envestides dels sapadors i les resistien millor.

Per tant, si tenim en compte les innovacions tècniques esmentades, la torre correspon a una tipologia característica del s. XV. Sabem, però, gràcies a l'inventari elaborat arran de la mort de Bovadilla, que aquesta torre, anomenada Torre Major, ja existia l'any 1497. Així doncs, podríem datar la construcció de la torre a inicis - mitjan s. XV, moment de forta inestabilitat entre famílies de la noblesa catalana, que tindrà el seu punt

culminant durant la Guerra civil catalana (1462-1472), enfrontament armat entre Joan II d'Aragó i els remences d'una part, i les institucions catalanes (Diputació del General i Consell de Cent) de l'altra, per tal de tenir el control polític.

Això no vol dir, però, que anteriorment no hi hagués una altra construcció, ja que la documentació escrita així ho esmenta. D'aquesta edificació, però, no se n'han trobat evidències arqueològiques, la qual cosa ens fa pensar que o bé no es trobava en el mateix lloc on s'ubicarà la torre i el castell, o bé es va destruir durant la construcció d'aquests elements.

la peça del museu

El mascaró de la font del pou de Sant Miquel

Maria Teresa Salat

FITXA TÈCNICA

- 1864
- Marbre
- 118 x 70 x 5 cm
- Cervera
- Museu Comarcal de Cervera, núm. inv. 2.1 i 2.2
- Formen part del mateix conjunt els fragments amb números d'inventari de 2.3 a 2.12

El relleu marmori de la medusa

Quan una peça entra en un Museu, implica o bé que té un valor específic per ella mateixa o que és un referent històric.

Aquest mascaró participa dels dos enunciats; és una imatge clàssica de factura acurada i bella que representa la cara de la Medusa, la Gorgona més literària, la qual, segons explica la mitologia grega, Atena va trobar dins el seu temple en braços de Posidó, el déu de les profunditats marines. Es diu que va ser tal l'enuig de la dea que va convertir els seus preciosos cabells en fastigoses serps i que va maleir els seus expressius ulls que, a partir d'aquell moment, petrificarien qui els contemplés o qui ella mirés. Quan Perseu, fill de Zeus, s'hi va enfrontar, va utilitzar el seu brillant escut per protegir-se el rostre de la seva mirada, mentre que Medusa, reflectida en el metall, va anar petrificant-se, moment en què aprofita Perseu per tallar-li el cap.

En aquest relleu, en què només s'aprecien les cues de les serps enllaçades davall del seu coll, es reflecteix just l'instant en què la Gorgona s'adona de la seva mort. La boca oberta en un xiscle d'esglai és l'espai que aprofita el dissenyador per inserir-hi l'aixeta, ja que la imatge formava part de la font del pou de Sant Miquel, que estava situada en la plaça de la Universitat, llavors anomenada plaça de Madoz. És precisament aquest emplaçament que ens fa relacionar-lo amb una part important de la nostra història.

Que s'hagués optat per aquest relleu, s'entén per la simetria que dona la cara rodona envoltada dels cabells i el punt central, la boca, des d'on podrà brollar l'aigua, però també pel sentit de protecció i guariment que podia tenir. En efecte, si continuem amb la explicació mitològica, la dea Atena va posar el cap de la Medusa en el seu escut, de manera que la protegia dels

possibles enemics, però a més, part de la seva sang va ser emprada per Asclepi, déu de la medicina, per guarir de la mort. Per tant, si ens fixem en la col·locació d'aquest relleu en la font, podem deduir que protegia el seu interior, l'aigua, i feia que aquesta fos benèvola per a qui la prenguéss, ja que apaivagava la set i propiciava la higiene, encara que cap de les persones que posava el càntir sota seu pensés en tota aquesta història.

Fins ara, no en sabem res del seu autor, però, en canvi, coneixem el nom del llaurer de Guissona que va realitzar totes les aixetes, el Sr. Isidro Castellà.

Cervera i el problema de l'aigua

Des del segle XIV els documents ens parlen constantment de la falta d'aigua a la ciutat. Ja Pere III el Cerimoniós va con-

cedir als paers que es poguessin fer braçals de reg per aconduir les aigües del torrent i pels voltants de l'any 1375, preveient que Cervera fos assetjada, va manar construir més cisternes i uns aljubs prop de les muralles (encara es conserven sota el carrer Barcelona). També es tenen notícies del pou que es va obrir el 1476 en el raval de les Verges (en el carrer del Pou Nou) o dels diversos projectes de conducció de l'aigua del riu Ondara fins a Cervera. És de destacar que des del s. XIV les autoritats cerverines van adquirir per privilegi reial els drets d'aigua de les fonts de l'Ondara i en els documents se'ns relata com any rere any es cavalcava en processó, composta pels paers i el batlle d'aigües, acompanyats per un gran nombre de cerverins, torrent amunt per fer tot un seguit d'actes protocol·laris per demostrar la jurisdicció que tenia la vila sobre fonts, sèquies i recs. Amb tot, l'única opció que moltes vegades quedava als assedegats veïns de Cervera era la de pregar amb rogatives i dur en processó a les imatges més venerades de les seves esglésies.

Quan al llarg del segle XVIII, els estudiants van arribar a Cervera i es va incrementar la necessitat d'aigua, l'Ajuntament va començar a realitzar una sèrie de gestions per tal d'aconseguir els drets sobre una font propera que li permetés una definitiva canalització de l'aigua. La més assequible era la de Vergós. Finalment, l'any 1782, es va aconseguir obtenir-la en emfiteusi, però les obres eren costoses de realitzar i malauradament quan tenien uns estalvis que podien permetre el seu inici, els regidors es veien obligats a gastar-los en fets de guerra, com en la guerra contra França (1793-1795) o en la guerra del Francès (1808-1814). No va ser fins a mitjan segle XIX en què el projecte de construir en la nostra ciutat una gran estació de ferrocarril que servís per a la reparació tècnica, pel canvi de vies i, especialment, per l'aprovisionament d'aigua que havia de proporcionar el vapor per a les màquines, quan realment les autoritats van tenir consciència que s'havien d'emprar tots els esforços possibles per abastir d'aigua aquesta estació que seria construïda a la part nord de

Cervera i que s'intuïa com un punt de desenvolupament econòmic per a la comarca. Va ser llavors quan es va parlar seriosament amb els propietaris dels terrenys que havien de ser expropiats i quan es va arribar a diversos acords amb els pobles que hi estaven relacionats per tal que la portada d'aigües a Cervera no comportés un desabastament per als seus municipis.

L'any 1864 va ser definitiu per a la realització d'aquest gran projecte. Hi va haver tensió entre les autoritats i alguns del veïns de la ciutat, ja que s'havia d'augmentar els impostos per aconseguir els fons necessaris per a les obres i no tothom acabava de veure que fossin tan vitals, tenint en compte que gairebé totes les cases tenien les corresponents cisternes i que pràcticament ningú no s'imaginava que amb un petit gest de la mà podria tenir un raig d'aigua al seu abast.

Aquesta pressió afluiava quan la sequera s'intensificava i es veia perillar les collites i s'albirava la possibilitat que s'esgotés la poca aigua dels dipòsits casolans i que família i animals poguessin patir set. Per la seva part, l'Ajuntament, al mateix temps en què estava convencent els veïns de la necessitat de dur a terme aquesta conducció, continuava demanant al rector de la parròquia de Santa Maria que es fessin les pregàries corresponents, i indicava a qui havien d'anar dirigides. Començaven per implorar el cel per la intercessió del Santíssim Misteri, continuaven per la del sant Crist i acabaven amb les processons acostumades.

La font de la plaça Madoz

Posar el nom de Madoz a la plaça va ser un reconeixement per part de les autoritats cerverines a la persona que va possibilitar que la ciutat es pogués convertir en una estació principal dins del traçat ferroviari que enllaçava Barcelona amb Saragossa i que s'ha d'entendre en l'afany que el polític progressista, Pasqual Madoz, posava en la realització de diverses línies de ferrocarrils per enllaçar la geografia espanyola. Les relacions amb aquest polític deuen ser bones perquè, en aquest mateix any de 1864, se li escriu des de

l'Ajuntament per demanar-li si podia intercedir davant dels pares escolapis per tal que aquests es fessin responsables de l'ensenyament a Cervera. La idea, però, no va reeixir.

Ara bé, en la memòria col·lectiva no es parla mai d'aquesta font com la de la plaça Madoz, sinó com la del pou de Sant Miquel, perquè hi havia estat ubicada una bassa que servia especialment per abeurar els animals i el lloc on es va construir la font era proper a l'espai on hi havia hagut una esglesiola dedicada a sant Miquel i que deuria desaparèixer, a l'igual que una vintena de cases de pagès i un petit hospital, quan es va edificar l'immens edifici de la Universitat. Per tant, per als cerverins havia estat sempre la font del pou de Sant Miquel.

La conducció d'aigües el 1864

Les obres, a mesura que avançaven, deixaven en evidència la migradesa del pressupost inicial, de manera que l'Ajuntament sovint va recórrer a la subhasta d'elements de l'abandonada Universitat, com eren portes, finestrons i altres parts que els veïns podrien aprofitar, però també a la hipoteca de l'import de l'aigua o de la plata treballada, propietat del municipi.

En aquesta conducció, s'havien de construir una sèrie de fonts dites raconeres i dues de monumentals, la de Sant Miquel i la de la plaça Major. Es va presentar un doble projecte per tal de coronar-les i ornamentar-les i se'ls va donar la categoria de monument: la font de la plaça Madoz portaria al seu damunt l'estàtua de "Guim de Cervera" i uns àngels flanquejarien l'escut de la ciutat en la font de davant de l'Ajuntament.

Com que la canalització va arribar primer a la font de Sant Miquel i les autoritats tenien pressa a inaugurar unes obres que eren les primeres d'aquesta categoria a la ciutat, ens trobem amb el fet curiós que, en comptes de dur a terme tot el cerimonial a la plaça Major, lloc de molt més prestigi que la plaça Madoz, va ser aquí on es van beneir les aigües. És a dir, aquelles aixetes instal·lades en les boques de les corresponents cares de la Medusa rajaven, cosa que no deuria de passar en les de davant de l'Ajuntament. Ara bé, que ragessin no implica que tota l'obra estigués acabada perquè el poeta/trobador Guillem de Cervera mai no va encimbellar la font. Ara inclús trobem estrany que s'hagués pensat en ell, però no hem de perdre de vista que a mitjan segle XIX hi havia un gran sentiment romàntic i que es buscava en les rels més profundes del passat dels pobles, algun fet o personatge que servís per fer més honorable la identitat de la comunitat i que, encara que no estigués present en la major part del imaginari popular, sí que deuria ser important per un sector social dominant de la ciutat.

Temps més tard, el 1897, es pretenia que la figura que dominés la font de Sant Miquel fos la

d'un il·lustre cerverí molt proper a la gent, el Sr. Lluís Sanpere

Lluís Sanpere i Matheu (Mort 23-5-1900)

Oncle d'Agustí Duran i Sanpere, Lluís Sanpere va ser, el que llavors es deia, un autèntic patrici per a la seva ciutat.

La mostra més evident de com ell sentia aquest feixuc problema de la necessitat de l'abastament d'aigües en totes les seves vessants ens la dóna el seu testament, en el qual, en morir sense fills, va deixar reglamentat que una part dels seus diners havia de servir per acabar les obres de millora de l'aigua a Cervera i també per realitzar les obres públiques que incrementarien el cabal de les aigües, així com per a la construcció dels safareigs (també hi incloïa una queixa per escrit on feia constar que la Comissió formada per a tal efecte, no havia dut a terme el projecte).

Els seus marmessors i hereus inverteixen un total de 15.370 pta. amb les quals es va realitzar la construcció d'un edifici amb quatre safareigs (al costat del llavors quarter de la Guàrdia Civil, actual edifici de la Caixa) i un gran dipòsit d'aigües potables, amb la prohibició d'edificar-hi al damunt d'un i altre.

S'arrangen també les obres d'explotació del deu de Vergós Garrejat amb noves línies i reparacions de les que ja hi havia fins a Cervera, amb més caixes per al registre i seguretat, es col·loca una nova conducció de ferro des del dipòsit nou fins a la plaça Major per a les fonts públiques i safareigs, amb làpides a l'exterior dels safareigs per indicar que són públics i encara es faran algunes obres a la font dels Pous (l'aigua de la qual es canalitzarà el 1914).

Encara que la magnificència de Lluís Sanpere es va fer evident inclús després de la seva mort, mai no es va aixecar cap monument en el seu nom i la font de la plaça de Sant Miquel va ser coronada només pels fanals que, a més d'ornamentar-la, ajudaven a il·luminar aquest ampli espai de la plaça.

Modernització de la plaça

Gairebé 100 anys més tard, el 1962, la font va ser desmembrada. Alguns dels seus mascarons es conserven al Museu Comarcal de Cervera. La columna que sostenia els fanals forma part del monument a Jaume Balmes, i marca la seva curta vida amb la columna partida, com a símbol d'aquella existència truncada.

Només una petita font guarda el record d'aquella aigua que hi havia hagut en el pou de Sant Miquel i en la font monumental que va formar part de la vida diària dels seus veïns en les èpoques d'una gran carestia d'aigua a la ciutat i les cares de la Medusa s'han convertit en peces històriques en el discurs del Museu Comarcal de Cervera.

tauler d'anuncis

1

Exposicions en oferta

El Naixement de la Generalitat de Catalunya

Exposició itinerant produïda pel Museu Comarcal de Cervera amb el suport de la Generalitat de Catalunya, La Caixa i la Paeria de Cervera.

Es tracta d'una exposició modular a base de cubs de PVC translúcid amb il·luminació interior, impressió de vinil adherida amb adhesiu a la pràctica totalitat de les cares. El suports són de fusta amb potes d'alumini, que són la base dels diferents mòduls.

Consta també d'equipaments audiovisuals en 3 dels cubs, que s'han modificat per tal d'incorporar unes pantalles LCD connectades a uns dispositius multimèdia que funcionen amb tecnologia flash, un dels quals té efecte àudio (amb auriculars).

La distribució de l'exposició ha estat concebuda per tenir una configuració determinada que pot admetre variacions sense que es perdi el disseny original, i el seu disseny modular permet adaptar-la a diferents tipus de sales.

Com a requeriments bàsics s'ha de comptar amb un punt de llum per a cada un dels 6 mòduls, i una potència elèctrica de 3500 w. Seria convenient també poder disposar d'un espai de magatzem per als embalatges de tota l'exposició. L'espai de l'exposició, hauria de ser d'uns 80m², i l'espai mínim recomanat és de 36m² lliures d'obstacles.

L'exposició compta amb **material didàctic** i un lloc web propi: www.exponaixementgeneralitat.cat que es posa al servei del professorat per a l'ampliació i aprofundiment dels conceptes treballats en l'exposició i que pot servir com suport per a la realització del quadern, alhora que permet implementar les àrees de recerca i interacció.

Condicions de préstec: 800€ en concepte de muntatge i transport que aniran a càrrec de la institució sol·licitant.

Una mirada a Claudi Gómez Grau

Exposició que té com a protagonista la figura del fotògraf cerverí Claudi Gómez Grau i la seva tasca com a retratista no només d'una geografia concreta -la Segarra-, sinó d'unes formes de vida i de treball que van caracteritzar la Catalunya de principis de segle XX. Es tracta d'una sèrie de fotografies que ens mostren el treball realitzat per Claudi Gómez Grau a la comarca de la Segarra entorn de les feines del camp i els vells oficis tradicionals.

La mostra consta de 43 fotografies de 51 x 71 x 2 cm, amb les seves fitxes tècniques corresponents; text explicatiu de fullola de 245x122 cm; plòter amb la imatge de Claudi Gómez Grau, de 183 x 130 cm.

Disposa de guia didàctica

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant

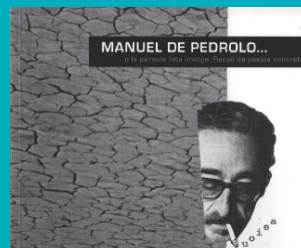

Manuel de Pedrolo... o la paraula feta imatge. Recull de poesia concreta

Exposició formada per 63 poemes que s'emmarquen dins el corrent anomenat poesia concreta i que ens permeten conèixer una de les vessants més desconegudes de Manuel de Pedrolo.

L'exposició es compon de 39 poemes originals format din A4 emmarcats, 22 poemes originals format sobres, 3 llibres originals mecanoscrits, CD i 1 fotografia platejada de mida gran. L'emmarcat dels poemes és amb marc de fusta de pi, vidre i paspartú color cru. La foto emmarcada mesura 41,7 x 51,7 cm.

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

L'ÚS DE LA MATÈRIA. Pintures murals i dibuixos sobre teatre fet a Catalunya

Exposició de **Mariona MILLÀ** per homenatjar **Manuel de PEDROLO**

L'exposició reproduïx el títol d'una obra teatral escrita per Manuel de Pedrolo el 1963: **L'ús de la matèria**, i que Mariona Millà va plasmar sobre tela el 1978 amb la força expressionista que caracteritza tota la seva obra i que tradueix en formes plàstiques, directes i contundents, el concepte angosant que domina l'obra teatral de Pedrolo.

Una simbiosi perfecta que esdevé el tret de sortida del que serà un recorregut per bona part del teatre fet a Catalunya i il·lustrat, interpretat i redimensionat per l'artista Mariona Millà.

Condicions de préstec:

podeu trobar el dossier de condicions tècniques a l'adreça
www.museudecervera.cat

El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Pedrolo, polièdric

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

Aquesta mostra, mitjançant el grafisme del retrat i la caricatura, vol ressaltar aquest fet polièdric.

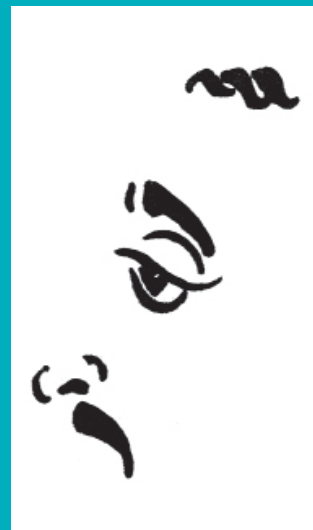
Es tracta d'una exposició de creació que "juga" a través de tractaments infogràfics amb una trentena de caricatures i retrats de l'escriptor realitzats per diferents dibuixants per a la premsa escrita. Les fonts arrenquen de l'any 1951 fins al 2000 i s'han localitzat al Periódico, Resson (la primera revista en català de la postguerra), La Vanguardia, Avui, El Món, El Temps, Serra d'Or, Alcalá (Madrid), Diari de Barcelona, Tele/Exprés, Àncora, ABC....

L'exposició consta de 20 quadres de diferent format, 1 plòter amb caricatura, 1 silueta de cartró ploma, 1 cortina amb caricatura i una caricatura feta amb peces 3D.

S'ha editat un catàleg de la mostra.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Estrictament Personal.

Pedrolo vist a través de l'objectiu d'una càmera

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

El Museu Comarcal de Cervera, conjuntament amb la Fundació Manuel de Pedrolo, han preparat una mostra de fotografies basada en textos de l'escriptor corresponents a les dues entregues del premi fotogràfic que convoca la Fundació.

L'exposició consta de 28 quadres de diferent format amb les seves carteles corresponents, DVD catàleg 3r premi de fotografia i 30 catàleg del 1r i 2n premi de fotografia.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Arquitectura popular a la Segarra. Imatges del nostre patrimoni etnològic

Mostra fotogràfica que ens proposa un recorregut per les diferents tipologies constructives de l'arquitectura popular que modelen el paisatge de la Segarra. L'exposició ens mostra exemplars de cabanes, pletes, parets de marge, basses, peixeres, pous, cisternes, pous de gel, safarejos, piques per netejar, rescloses, forns de guix i de ciment, pallisses i colmars.

L'exposició es compon de 34 fotografies muntades sobre plàstic cel·lular i sense emmarcar.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Per a més informació i reserva de dates:

Museu Comarcal de Cervera Tel. 973 533 917

museu@museudecervera.cat <http://www.museudecervera.cat>

2

Oferta didàctica

La quotidianitat al segle XIX: dues formes de vida

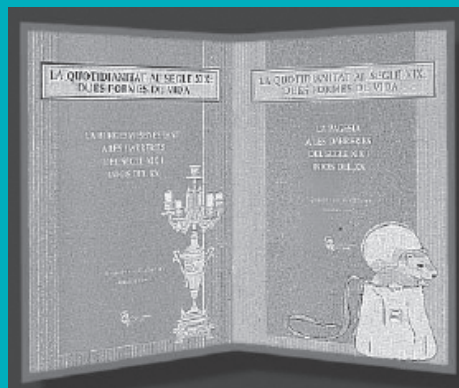
Quaderns didàctics del Museu Comarcal de Cervera, núm. 1

Els quaderns didàctics del museu estan destinats al cicle superior de primària i educació secundària i, a través de diferents activitats que procuren la participació activa de l'alumnat, es pretén abordar un període històric determinat, el final del segle XIX i inicis del XX, i les seves formes de vida pròpies. En aquest sentit, el quadern proposa dos recorreguts: l'un per la Casa Museu Duran i Sanpere on l'alumnat treballarà *la burgesia benestant a les darreries del segle XIX i inicis del XX*, i l'altre pel Museu del Blat i la Pagesia on l'alumnat treballarà *la pagesia a les darreries del segle XIX i inicis del XX*. Actualment, però, degut a les reformes a l'edifici que albergava el Museu del Blat i la Pagesia, no es pot oferir aquest dossier.

DURADA: 1 hora

PLACES: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

PREU D'INSCRIPCIÓ: Casa Museu Duran i Sanpere 35€/grup

TALLER: “Fem un retaule”

El taller plàstic “Fem un retaule” està adreçat a grups escolars de primària i el seu objectiu és apropar-nos a l'art i al món medieval tot analitzant un dels suports que més difusió va tenir al llarg de l'època del gòtic: el retaule.

OBJECTIUS: El taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

1. Apropar-nos a la realitat artística d'un moment determinat. La producció artística en l'època gòtica a través d'una de les obres més emblemàtiques d'aquell moment: el retaule.
2. Estimular la creativitat i la sensibilitat artística, a través del descobriment, l'experimentació i la creació pròpia.
3. Potenciar els valors envers el nostre patrimoni per tal de garantir la seva conservació, estudi i difusió.

DURADA: dues sessions de 2,5 h cada una (en dies diferents)

PLACES: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

PREU D'INSCRIPCIÓ: 300 euros per grup

TALLER: “Viure de Pagès”

Taller de narració oral de contes i llegendes dins el marc de la col·lecció del Museu del Blat i la Pagesia de Cervera o de forma itinerant amb el suport del fons del museu.

Espais d'oralitat

- “L'hora del batre” al museu

Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

DURADA: 1 h – 1,5 h

LOCALITZACIÓ: Celler del museu

PÚBLIC: Alumnes de Primària i d'ESO

- “L'hora del batre” a l'escola

Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia es desplacen a l'escola i expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

DURADA: 1 h – 1,5 h

LOCALITZACIÓ: Aules de l'escola, amb un espai mínim per a l'exposició de petits objectes i l'espai escènic necessari per a dues persones.

PÚBLIC: Alumnes de Primària i d'ESO

- “Històries del tros”

Un narrador explica històries de la tradició oral emmarcades en el món de la pagesia dins del Museu en horari vespertí.

DURADA: 1 h

LOCALITZACIÓ: Celler del museu

PÚBLIC: adult i adolescent (a partir de 16 anys)

OBJECTIUS

El taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

1. Transmetre els testimonis materials i immaterials que componen el Museu.
2. Apropar al públic estris i tècniques relacionades amb el món de la pagesia.
3. Retornar als objectes materials del Museu, el component oral al que sempre hi han estat lligats (rondalles, cançons, vivències en primera persona de la pagesia).

PLACES: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

PREU D'INSCRIPCIÓ: 4 € per alumne

